

AZ ABAÚJI TÉRSÉG TURIZMUSA

– államvizsga-esettanulmány a Turizmus-vendéglátás BA 2022. évi őszi államvizsgájára –

A TÉRSÉG ÁLTALÁNOS BEMUTATÁSA

A történelmi Abaúj a Hernád-folyó alsó szakasza mentén a Kassától Szikszóig terjedő területet foglalta magába.

Az északról déli irányba lejtő Abaúj - Torna vármegye területe átlagos tengerszint feletti magassága 380 m. A vármegye jelentős és egyben meghatározó síksága a Hernád-folyó, illetve a Kanyapta-patak völgye. Hegyei nagyrészt az Eperjes - Tokaji heglánchoz, kisebb részt, pedig a Gömör - Szepesi érc-hegységhez, illetve a Tornai mészkő-hegységhez tartozik. A hegyek között meghúzódó völgyek közül az Abaúji térségben lévő Szádelő-völgy és a Tornai térségben lévő Áji-völgy a legismertebb. Legjelentősebb folyói a Hernád és a Bódva, melyek meghatározzák a térség vízrajzát is (1. ábra).

A mai Abaúj természetföldrajzi szempontból két nagy tájegységhez kapcsolódik, az Északi-középhegységhez és az Alföldhöz. A terület három nagyobb egységre tagolható:

- Zempléni-hegység: az Eperjes-Tokaji vulkanikus heglánc Magyarországon lévő része, a Hernád völgyétől a Bodrog és a Taktaköz medencéjéig terjed, a Gergely-hegy teljes területe és Gönc térségének egy része is ide tartozik.
- Cserehát: a Bódva völgyétől a Hernád völgyéig terjedő terület, pannon tengeri, folyami és tavi üledék alkotja. Az abaúji térséghez kapcsolódik a Cserehát keleti része és a Kegyetlen térsége (Hernádvécse és környéke).
- Hernád völgye: 4-6 km széles alföldi jellegű terület, a völgy keleti oldalán a folyó mentén ún. magaspartok jöttek létre. Ide tartozik Encs és részben Gönc térsége.

Keletről a Zempléni-hegység, északról az országhatár (Szlovákia), nyugatról a Csereháti-dombság határolja. Domborzatát tekintve az ókori-középkori gyűrt hegységek, a harmadkori vulkáni hegységek, eróziós-deróziós dombságok, heglábak és kismedencék alkotják a tájat. Éghajlata változatos, országos viszonylatban a Hernád-völgyében a legkisebb a hótakaró vastagsága.

Közúton Budapest irányából az M3, M30-as autópályán Miskolcig, majd a 3. sz. főközlekedési úton Kassa irányába (az épülő autópálya jelentősen megkönnyíti majd a térség elérését). A 3. sz. főútról Encsnél letérve a 39. sz. útra Abaújszántó, Boldogkőváralja irányába juthatunk a térségbe (ezen az úton tovább haladva érhetjük el a tokaji – zempléni térségbe vezető 37. sz. utat); vagy Novajdránynál térhetünk le Vizsoly felé, vagy pedig Hidasnémetinél kanyarodhatunk le Gönc, Telkibánya irányába. Ez utóbbi úton tovább haladva észak felől érhetjük el a Zemplén térségét, Sátoraljaújhely, Sárospatak irányába. Vasúton a 80. sz. Budapest – Hatvan – Miskolc – Sátoraljaújhely fővonalon Miskolcig, vagy a 90. sz. Budapest – Miskolc – Kassa fővonalon érhető el a térség Encsig. A 98. sz. Szerencs – Abaújszántó – Hidasnémeti vasúti vonal a Zemplén és Tokaj irányából biztosít vasúti kapcsolatot.

A hegyvidékek a jó levegőt, erdei sétát, természetjárást kedvelőknek, valamint a vadászoknak jelentenek kiváló célpontot. A dombvidék viszonylag érintetlen természeti környezetével, emberléptékű felszíni formáival a pihenés, kirándulás kiváló terepe. Ezeket a lehetőségeket kínálja a

Zempléni-hegység, egybefüggő erdőségeivel, sátor formájú hegyeivel, festői völgyeivel, az ormokon magasodó várakkal. Célpontja a gombászoknak is, gazdagon terem a császár- és kucsmagomba, a tinóruk. Összesen 340 km jelzett turistaút hálózta be. Legismertebb az Országos Kék Túra, mely a vizsgált térségben a Lászlótanya – Füzér – Bózsva – Vágáshuta – Makkoshotyka – Regéc – Boldogkőváralja útvonalon, 90 km-en, kb. 26 óra menetidővel teljesíthető. A másik ismert és kedvelt jelvénytulajdonos túra az öt várat felölelő Rákóczi Túra. 18 település (*Boldogkőváralja, Arka, Fony, Magyoróska, Regéc, Háromhuta, Nagyhuta, Kishuta, Komlóska, Makkoshotyka, Göncruszka, Gönc, Telkibánya, Bózsva, Nyíri, Füzér, Pusztafalu, Hollóháza*) területén, 1984 végén alakult meg a Zempléni Tájvédelmi Körzet, 26 496 hektárral. A fokozottan védett részek kivételével szabadon látogatható.

A hegység keletkezésében a "tűz" játszotta a főszerepet. A 14-16 millió évvel ezelőtt működött vulkánok hozták létre a hegység kőzettömegének zömét és utóműködéseikkel együtt a változatos ásványok sokaságát. Egykor a működő "tűzhányók" közé helyenként tenger is benyomult és üledékei, valamint a beszóródó vulkáni tufa számos növény- és állat ősmaradványát őrzi. A tájvédelmi körzet hegyeit túlnyomórészt lombdőlők borítják: tölgyesek, gyertyános-tölgyesek és bükkösök, a völgyekben futó patakokat égeresek kísérik. Érdekes színfoltként néhol nyíresek, sziklaerdők találhatóak. A hegység lágyszárú növényzete rendkívül változatos, sok a közeli Kárpátokkal közös, magashegyvidéki flóraelem. A különböző védett ritkaságokat felvonultató élőhelyek közül kiemelkednek, az orchideákban gazdag hegyi kaszálórétek, a jó vízellátású, tocsogós lápok, a színpompás szilikát sziklagyeppek és a savanyú talajú, korpafüves, áfonyás bükkösök, nyíresek. Állatvilága a sajátos flórához kapcsolódóan szintén rendkívül változatos. Jelentős nagyvadállománnyal rendelkezik, amelyből a kárpáti gímszarvas állományt trófeái messze földön híressé tették, de megtalálható itt a védett hazai emlősök legtöbb faja is. Madárvilágára jellemző a hegyvidéki fajok jelenléte. Ilyen például a magyar nép híres madarának rokona, a fekete gólya, a nappali ragadozó madaraink, összes hazai bagolyfajunk, vagy a ritka földön fészkelő faldúka, a császármadár. Előfordul még ma is a keresztes vipera, amelynek veszélyességét sokszor eltúlozzák. Az állatvilágból legnagyobb számban a legkisebbek, a rovarok és egyéb gerinctelenek képviselik magukat. Számítalan olyan faj találta meg itt életfeltételeit, amely az országban máshol nem fordul elő, tovább növelve ezzel a hegység élővilágának gazdagságát és értékét.

Természetesen egy tájvédelmi körzethez a hegyvidék természeti adottságai mellett hozzá tartozik az ott élő lakosság hagyományos gazdálkodási tevékenysége, kulturális és történelmi múltjának emlékei is, mint az Árpád-kori várak híres romjait (Füzér, Regéc, Boldogkő) vagy a magyar történelem kiemelkedő személyiségei.

A terület gazdasági életében fontos szerepet játszottak az ércek és nemesfém ásványi nyersanyagok. Az utóvulkáni működések eredményeként létrejött érclelőhelyekből Telkibányán egykor aranyat és ezüstöt bányásztak, a település határában lévő kaolin- és perletbánya pedig az 1827-ben, az országban elsőként létesített porcelángyárat látta el nyersanyaggal. Így vált a település az ásványgyűjtők kedvelt zarándokhelyévé. Különleges látványt nyújt a Boldogkőújfalui határában lévő kőtegyer, mely természeti ritkaság, a földtani képződmény a Nagy-Korsós-hegyről érkező andezit lávaáradat maradványa. A vizsolyi kőfejtő szintén érdekesség, geológiai bemutatóhely, a földtörténeti harmadkorban, a miocén kori vulkanikus kitörések eredményeként jött létre. Ez a terület egy fokozottan védett madár, a gyurgyalag költőhelye is.

KÍNÁLAT-ELEMZÉS

Az Abaúji Tájegységi Értéktár Bizottság 2016-ban alakult meg, és fontos feladatának tekinti a helyi, tájegységi értékek jelentőségének hangsúlyozását, összegyűjtésüket és megőrzésüket az utókor nemzedékeinek. Az Abaúji Értéktárban összesen 42 db érték szerepel, melyeket – követve a Hungarikumok osztályozását – az alábbi kategóriákban találhatjuk:

1. Agrár- és élelmiszergazdaság (4 elem)
2. Épített környezet (8 elem)
3. Ipari és műszaki megoldások (2 elem)
4. Sport (1 személy)
5. Kulturális örökség (14 elem)
6. Természeti környezet (2 elem)
7. Turizmus és vendéglátás (1 elem)
8. Volt egyszer egy Abaúj – a ma már határon túli, de korábban a történelmi Abaúj vármegyében található értékek szerepelnek ebben a helyi kategóriában. (10 elem)

A térség értékei kiemelésekkel:

Agrár- és élelmiszergazdaság

Abaúji lábatlan		<p>Jellegzetes helyi étel, lábasban készített főtt töltelék a vasárnapi ebédek mellé. Ma is készítik jeles egyházi ünnepek alkalmával, a tyúkhúsleves és a levesben főtt hús mellé szeletelik.</p> <p><i>A megyei értéktár része is.</i></p>
Abaúji soros laska		<p>A lepényhez hasonló sütemény, melyet Abaújban nyújtás és zsírozás után összehajtogatnak, azaz „soroznak”, és úgy sütik meg.</p>
Gönci magyar kajszibarack		<p>Június közepén érik, színe élénk narancssárga, húsa aranyárga és finomrostú, jelentős az A és B vitamin, valamint kálium és magnézium tartalma. Először 1667-ben Lippay János „Pozsoni kert” című könyvében lehetett olvasni róla „kajszibarack” néven. A 19. századi filoxéravész után sok helyen a kipusztult szőlőültetvények helyére telepítették. Az 1867-es Párizsi Világkiállításon aranyérmét nyert.</p> <p>A gönci magyar kajszibarackot 1960-ban négy tudós hozta létre tájfajta-szelekcióval a magyar kajsziból. Sikerült egy olyan értékes fajtát megalkotni, amely rendszeresen és bőven terem, megtermékenyülése is tökéletes, zamatos, kiváló ízű és minden betakarítási célnak megfelelt. A legjobb minőséget 150-300 méteres tengerszint feletti magasságon adja.</p>

Gönci barackpálinka		<p>Meghatározott termőterületen termett¹, és készített kajsziabarackból származó pálinka.</p> <p>Tükrösen tiszta, színtelen, esetleg halványsárga színű, kajsziabarackra jellemző ízű és illatú ital. A kellemes magzamat része a hagyományos ízlésvilágnak. A terméket nem lehet ízesíteni, színeztetni, édesíteni még a termék végső ízének lekerekítése érdekében sem. Ágyas pálinka esetén a gyümölcságyas érlelés által finomított zamatú, és a gyümölcsöknek megfelelő színű.</p>
---------------------	---	--

Épített környezet

Kéked Melczer-kastély		<p>16-17. századi gótikus, reneszánsz várkastély, egy 15. századi földesúri udvarház helyén épült. Sarkait kerek tornyok tagolták. Az alap kastély épület a jelenlegi északi épületszárnyból állt, amelyet később déli irányba kibővítették. A kastélyrészt 1613-ban felújították, majd az 1640-es években átalakították, új szárnyal bővítették. A Melczer-család 1658-ban szerezte meg. Melczer Georgina és testvére Malvin 1863-ban a kor jellegzetes építészeti stílusába (romantika) átépítette, meghagyva az eredeti várkastély elrendezését. Ebben az időben a kastély a vidéki kulturális élet egyik legjelentősebb színhelye volt.</p>
Telkibánya Konc falva (bányászfalu)		<p>15. századi bányatelepülés maradványai a falutól 3 km-re a Fehér-hegyen. Ipartörténeti romnak számít. 28 egykori épület romjai láthatóak még ma is. Itt tisztították a bányászott nemesérceket és a munkanapokon itt laktak a bányászok is. Tompa Mihály Verespatak című költeménye Koncfalva egyik legendáját dolgozza fel.</p>

¹ A termék alapanyagául szolgáló kajsziabarack a Gönci termelési körzet (Hernád-völgye, Cserehát –és Szerencsi dombság) településeinek barack telepítésére alkalmas területein termesztendő. A gönci barackpálinkát kizárólag az alább felsorolt településeken működő szeszfőzdében szabad előállítani, palackozni: Abaújvár, Gönc, Göncruszka, Tornynosnémeti, Hidasnémeti, Zsujta, Arka, Boldogkőváralja, Hejce, Hernádcéce, Korlát, Vizsoly, Abaújkér, Encs, Fancsal, Forró, Ináncs, Hernádkércs, Nagykinizs, Szentistvánbaksa, Alsógagy, Felsővadász, Lak, Selyeb, Szakácsi, Alsóvadász, Homrogd, Szikszó, Sajóvámos, Sajópálfala, Miskolc, Fulókércs, Garadna, Baktakék, Beret, Detek, Léh, Abaújszántó, Golop, Megyaszó, Monok, Rátka, Tállya, Bekecs, Legyesbénye, Szerencs.

<p>Vizsoly Református templom</p>		<p>Kőfallal övezett román kori, gótikus eredetű. A templom hajójához kisebb dongaboltozatos szentély, kórus illetve ehhez negyedgömb boltozattal fedett félkörös apszis kapcsolódik. A templomot a 14. században átépítették, egy szélesebb hajóval és a toronnyal egészült ki. A tornyot lőrések és gótikus ablakok tagolják. Freskói közül Krisztus születése és a három királyok a 13. századból, Krisztus szenvedése a 14. századból, Szent László legendája, pedig a 15. századból való. A barokk stílusú díszes fa koronával ellátott szószéke 1792-ből való. A diadalíven az alábbi szöveg olvasható: Quid hic stas si non oras rotius exi foras! Ki itt állsz és nem imádkozol, fordulj meg és menj ki!</p> <p><i>A megyei értéktár része is.</i></p>
---------------------------------------	---	---

Kulturális örökség

<p>Boldogkői vár</p>		<p>A vár egy andezit-tufa hegy tetején áll, szabálytalan alaprajzú, belső toronnyal. IV. Béla király engedélyével épült, első írásos említése Castrum Boldua néven 1282-ből való. Károly Róbert király a Drugeth családnak adományozta a várat, akik az öregtoronyhoz kapcsolódó palotaszárnyat és az azt védő hasáb alakú tornyot építették meg. A várat a 15. században tovább bővítették, először a déli oldalon tornyot emeltek, majd megépült a patkó alakú kaputorony a csatlakozó védőfallal, illetve a keleti oldalról a palotát övező külső fal. A Thököly féle felkelés után 1697-ben a labanc csapatok birtokába került, akik I. Lipót király parancsára 1701 - 1702 között felrobbantották</p>
<p>Regéci vár</p>		<p>1298-ban említi először oklevél. Legkorábbi része az öregtorony és a várfal, melyet a 15. században átépítettek egy négyszögletes alaprajzú várrá. A 16. században épült a főúri udvartartásnak is helyet adó keleti és nyugati palotaszárny. II. Rákóczi Ferenc gyakran tartózkodott a vár falai között. A Thököly-féle felkelés idején a kurucok támaszpontjaként szolgáló várat a Habsburg csapatok 1685-ben elfoglalták, majd 1686. május 2-án - felsőbb utasítás alapján - megkezdték a lerombolását.</p>
<p>Abaúji szőttesek</p>		<p>A szőttesek alapanyagát a Hernád völgyében honos kender adta, amiből háromféle fonalat készítettek. A szőttesek a 20. század első felében még a népi élet mindennapjaiban is jelen volt.</p> <p><i>A megyei értéktár része is.</i></p>
<p>Abaújszántó</p>	<p>Dr. Kalocsay Kálmán (1891 – 1976)</p>	<p>Eszperantó műfordító, költő. Az eszperantó nyelvet 1911-ben (könyvből) kezdte el tanulni, és annyira megszerette, hogy 1913-ban megszervezte az első eszperantó nyelvtanfolyamot Miskolcon. Infektológusként 1920-ban</p>

		<p>kezdett el dolgozni a Budapesti Szent László Kórházban, ahol egészen nyugdíjazásáig (1966) maradt. Később a nyelvészet felé fordult, az eszperantó neologizmus (új szó) irányzat képviselője majd idővel a nyelvújítás vezéralakja lett. Az eszperantó nyelv területén végzett irodalmi munkásságának elismeréseképpen 1970-ben a Magyar PEN Club emlékéremmel tüntette ki.</p>
Hernádvécse	<p>Putti Amália (1896 – 1931)</p>	<p>A némafilmek nemzetközi csillaga. Abaúji nemesi család sarja, apja Julius von Putti báró (Putti Pál), anyja countess Maria von Hoyos bárónő (Hoyos Mária). Családja rangjához méltóan, jó neveltetésbe részesítette, de tiltásuk ellenére a színészet vonzotta. Családját elhagyva 1917-ben Budapestre utazott és beiratkozott Rákosi Szidi híres színitanodájába. A híressé vált revücsillagot 1918-ban Balogh Géza filmrendező felkérte a Császár katonái című (Die Soldaten des Kaisers) film női főszerepére, ami meghozta számára a filmes karriert. Az Ewald Andre Dupont rendezővel 1925-ben forgatott „Vaeriete” című filmben nyújtott alakítására felfigyelt Adolph Zukor, aki a New York-i Paramount Filmstúdióhoz szerződtette. Később az Universal és a Columbia filmstúdiókkal is sikereket ért el.</p>
Vizsolyi Biblia		<p>Az első teljes magyar nyelvű Biblia-fordítás, mely munkát az 1570-es évek közepétől Károli Gáspár Abaúji református senior vezette, szerkesztette. Az elkészített kéziratokat Szenczi Molnár Albert hordta át gyalogszerrel Göncről Vizsolyba a nyomdába. A Vizsolyi Biblia nyomtatását Rákóczi Zsigmond fejedelem támogatta, aki Matskovit Bálint nyomdász mestert 1588-ban Vizsolyba költöztette. Az 1590-ben elkezdett nyomtatáshoz négy sajtógépet használtak, a papírt Lengyelországból hozták, amiért Tokaji borral fizettek. A nyomtatás másfél éve alatt 800 példány készült belőle, ebből 57 darab maradt fent világszerte. (A Vizsolyi Biblia 6 kg és 2.412 oldalt tartalmaz.)</p> <p>Kiemelt nemzeti érték, Hungarikum.</p>

A vonzerőleltárban – az adatok tisztítása után – összesen 152 darab vonzerőt tudunk beazonosítani, az összesen meghatározott 54 típus közül 32 típusban.

Vonzerő típusa	Darab
Barlang	1
Bevásárlóközpont, piac, bolhapiac	0
Bor, történelmi borvidék	1
Egyéb	0
Egyedi látvány, városkép	4
Egyedi természeti jelenség	1
Előadóművészet	0
Folyó, patak	7

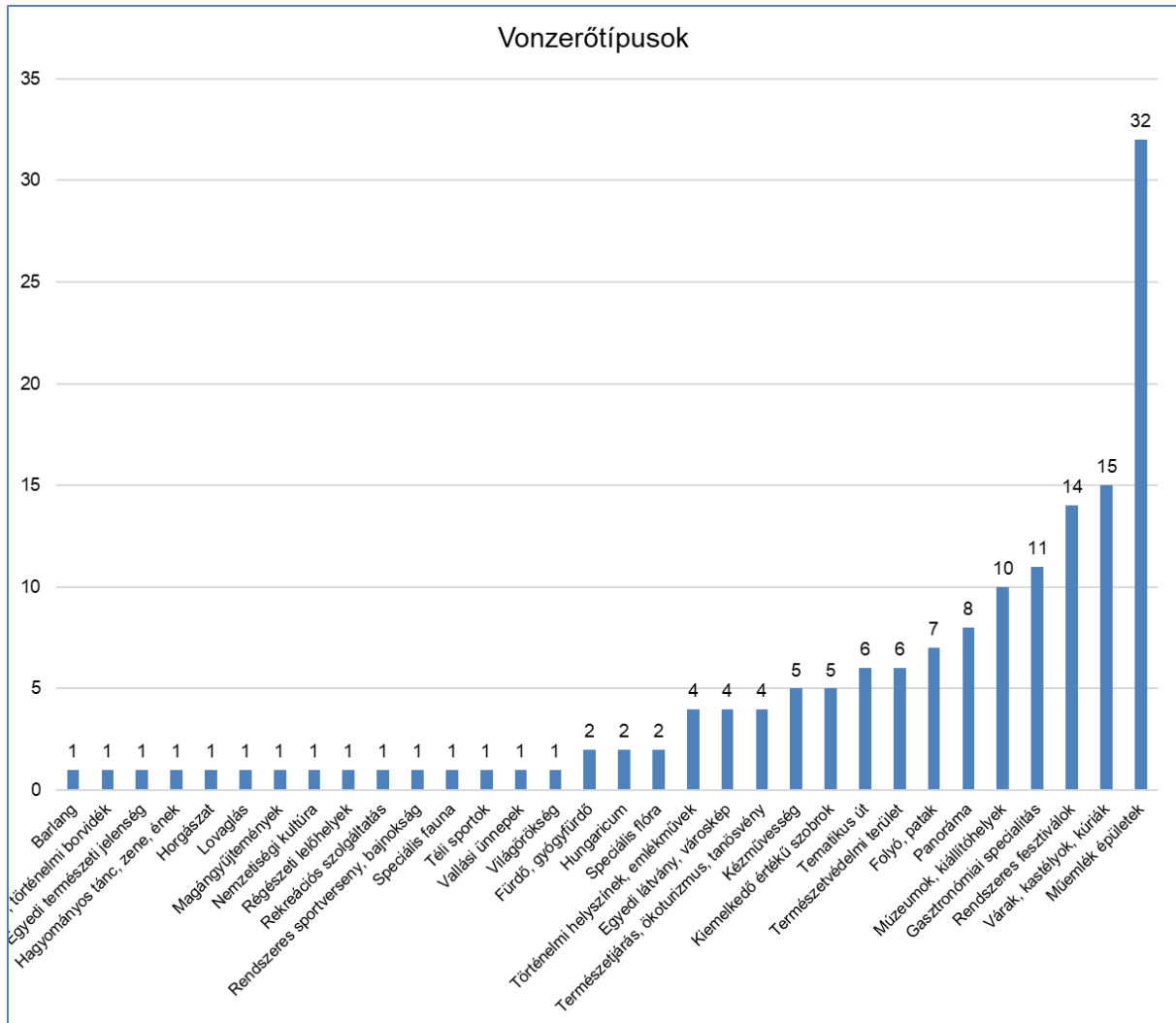
Fürdő, gyógyfürdő	2
Fürdőkomplexum	0
Gasztronómiai specialitás	11
Gyógyklíma	0
Gyógyvíz	0
Hagyományos tánc, zene, ének	1
Horgászat	1
Hungaricum	2
Képzőművészet	0
Kézművesség	5
Kiemelkedő értékű szobrok	5
Kisvonal	0
Konferenciák, kongresszusok	0
Lovaglás	1
Magángyűjtemények	1
Múzeumok, kiállítóhelyek	10
Műemlék épületek	32
Nemzeti park	0
Nemzetiségi kultúra	1
Népművészeti szokások	0
Panoráma	8
Régészeti lelőhelyek	1
Rekreációs szolgáltatás	1
Rendszeres fesztiválok	14
Rendszeres játékok	0
Rendszeres sportverseny, bajnokság	1
Rendszeres vetélkedők	0
Speciális éghajlat	0
Speciális fauna	1
Speciális flóra	2
Szüret	0
Téli sportok	1
Tematikus park	0
Tematikus út	6
Termálvíz	0
Természetjárás, ökoturizmus, tanösvény	4
Természetvédelmi terület	6
Tó	0
Történelmi helyszínek, emlékművek	4
Tudományos események	0
Vadspark, parkerdő	0
Vadászat	0
Vallási ünnepek	1
Várak, kastélyok, kúriák	15
Világörökség	1
Wellness	0
ÖSSZESEN:	152

A térségben megtalálható vonzerőtípusok számszerűsített és részletes adatait tartalmazza a következő táblázat, valamint grafikon:

Vonzerő típusa	Darab	Vonzerő
Barlang	1	Telkibánya jégbarlang
Bor, történelmi borvidék	1	Tokaji borvidék - Világörökség (Abaújszántó révén)
Egyedi természeti jelenség	1	Kőtenger Boldogkőváralja és Boldogkőújfalu között
Hagyományos tánc, zene, ének	1	Abaúji Hagyományőrző Népi Együttes (Hidasnémeti)
Horgászat	1	vizsolyi horgásztó
Lovaglás	1	Boldogkőváralja
Magángyűjtemények	1	Vadászati Kiállítás (Telkibánya)
Nemzetiségi kultúra	1	Hernádvécse cigányok ?
Régészeti lelőhelyek	1	Tóhegy (Arka)
Rekreációs szolgáltatás	1	Kaptárlevegős Faház (Vizsoly)
Rendszeres sportverseny, bajnokság	1	Boldogkőváralja (Történelmi íjászverseny)
Speciális fauna	1	Kárpáti kék csiga (Telkibánya)
Téli sportok	1	Sátor-hegyi sípálya (Abaújszántó)
Vallási ünnepek	1	Reformáció ünnepe (Gönc, Vizsoly)
Világörökség	1	Abaújszántói két pincesor
Fürdő, gyógyfürdő	2	Gönc, Kéked (nem működik)
Hungaricum	2	Gönci barack, Vizsolyi Biblia
Speciális flóra	2	Arborétum (Boldogkőváralja), ZTK
Történelmi helyszínek, emlékművek	4	Abaújszántó, Hejce, Telkibánya (Királykút, Koncz falva)
Egyedi látvány, városkép	4	Arka (Szamarút), Boldogkőújfalu (kőtenger) Hejce (falukép) Regéc (vár)
Természetjárás, ökoturizmus, tanösvény	4	Országos Kék Túra, regéci tanösvény, ásványgyűjtő túrák (Telkibánya), geológiai bemutatóhely (Vizsoly)
Kézművesség	5	Hejce, Telkibánya, Vizsoly
Kiemelkedő értékű szobrok	5	Abaújszántó (3), Fony, Gönc
Tematikus út	6	Panoráma utak, Középkori templomok, Vártúrák, Vaskultúra útja, Aranyásók nyomában, Gótikus út
Természetvédelmi terület	6	Zempléni Tájvédelmi Körzet, Sóstó legelő, Aranyos-völgy, kőtenger, kastélypark (Boldogkőváralja), Sátor-hegy
Folyó, patak	7	HERNÁD Mogyorós, Garadna, Hasdát, Szerencs, Csenkő és Boldogkőváralja patakok
Panoráma	8	Arka, Boldogkőújfalu, Fony, Gönc, Göncruszka, Kéked, Mogyoróska, Telkibánya
Múzeumok, kiállítóhelyek	10	Abaújszántó, Abaújvár, Boldogkőváralja, Gönc, Telkibánya, Vizsoly településeken
Gasztronómiai specialitás	11	muskotályos szőlőleves (Abaújszántó, értéktárból), gönci barack (Hungaricum) és pálinka, gönci hordó, abaúji sárgabarack krémleves (értéktárból), Molnár családi gazdaság (Gönc), barackos keverős (sütemény, értéktárból), méhészet (Göncruszka és Vizsoly), kékedi hústekercs (értéktárból), telkibányai raguleves
Rendszeres fesztiválok	14	Abaújszántó (Ivó-Nap, Motoros Találkozó, Szántói Napok, Cimbalmos Fesztivál, Szüreti Nap, Autós Fesztivál), Boldogkőváralja (Borverseny és Pálinkamustra, Csülkös Pálinkás Nap, Boldogkői Várjátékok, Gönci Barack Vigasság), Gönc

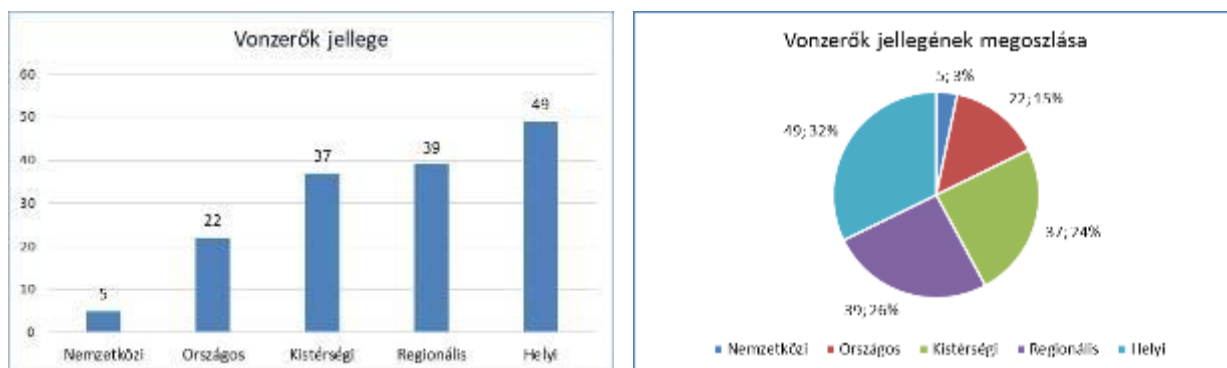
		(Pálinkafesztivál), Hidasnémeti (Hidasi Napok), Mogyoróska (Főzőverseny) és Telkibánya (Nyári Kulturális Napok)
Várak, kastélyok, kúriák	15	Sardagna-kastély (Hernádvécse), Bárczay-kastély (Abaújkér), Patay-kastély (Abaújszántó), Aba Sámuel földvára (Abaújvár), Csáky-kastély (Abaújvár), Péchy-Zichy-kastély (Boldogkőváralja), Boldogkő vára, Szár-kői földvár (Fony), Pálffy-kastély (Gönc), Amadé-vár (Gönc), Kazinczy-kúria (Göncruszka), Melcer-kastély (Kéked), Regéci vár és Látogatóközpont, Mágócsy kúria (Vizsoly)
Műemlék épületek	32	minden településen van
ÖSSZESEN:	152	

A térség vonzerőinek megoszlása vonzerőtípusonként

Forrás: ME-MTI

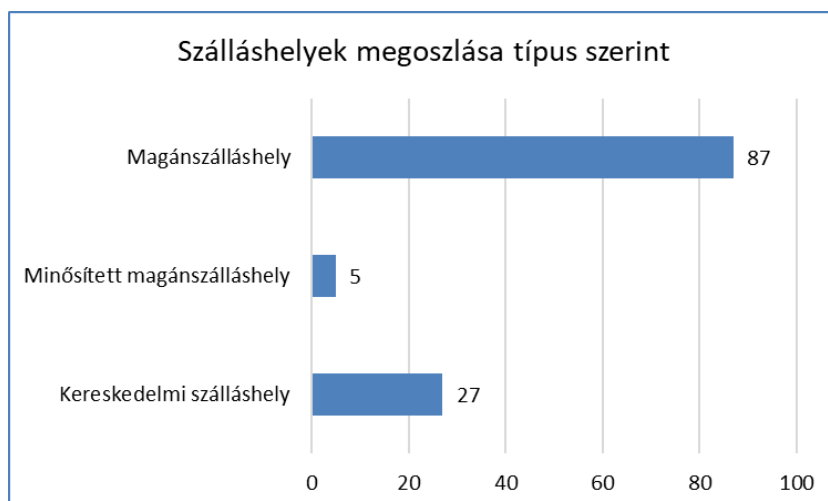
A vonzerők jellegét tekintve azt láthatjuk, hogy a legtöbb vonzerő helyi jelentőségű:

A térség vonzerőinek jellege hatókör szerint

Forrás: ME-MTI

A térségben összesen 119 db szálláshelyet sikerült összegyűjteni, számos forrásból (a TDM szervezet honlapja, nyilvántartása, települési honlapok, foglalási és programajánló oldalak), ezek közül csupán 26 darab, azaz az összes szálláshely mindössze 22 %-a tagja az Aba Turisztikai Közhasznú Egyesületnek.

A térség szálláshelyeinek megoszlása

Forrás: ME-MTI

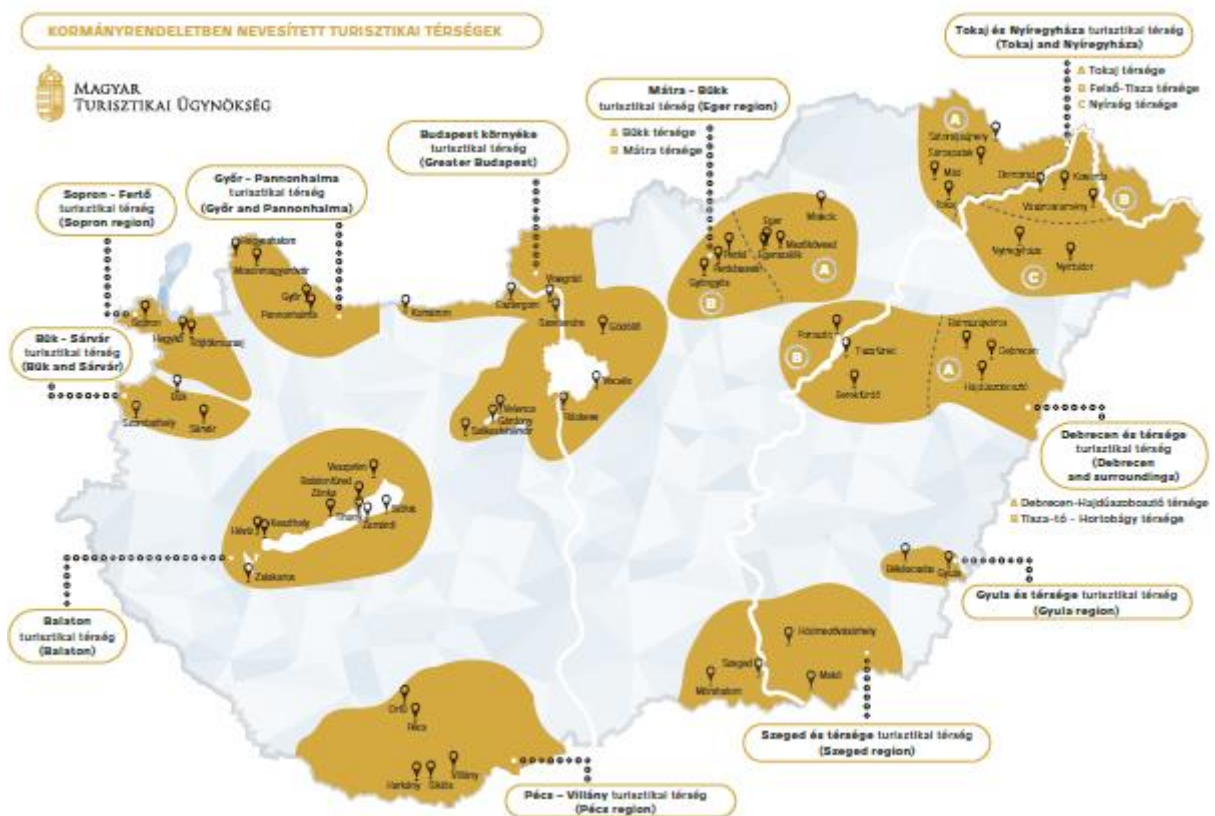
A térségben igen csekély a szállodák, és úgy összességében a kereskedelmi szálláshelyek száma, azok is néhány településen koncentrálódnak. Szálloda csak Hernádvécsén és Telkibányán található. Panzió Abaújszántón, Boldogkőváralján, Regécen és Telkibányán várja a vendégeket, a többi kereskedelmi szálláshely jellemzően ifjúsági tábor vagy közösségi típusú szálláshely. A kereskedelmi szálláshelyek aránya 23%.

A magánszálláshelyek képviselik az összes szálláshely 77%-át. Elég elkésérítő azonban, hogy mindössze 5 szálláshely, az összes magánszálláshely csupán 5,5%-a rendelkezik a jelen rendszer szerinti érvényes védjegyminősítéssel.

A szálláshelyek több mint 400 szobában több mint 1720 férőhellyel rendelkeznek (a valós szám ennél azonban magasabb, mert vannak hiányzó, nem megtalálható adatok).

A TÉRSÉG ÉS KÖRNYEZETE

A Kormány megtárgyalta és elfogadta azt a turisztikai térségekről szóló rendeletet [429/2020. (IX.14.) Kormányrendelet], amely konkrét lehatárolással együtt határozza meg Magyarország turisztikai térségeit. A kiemelt turisztikai fejlesztési térségek desztinációs logika mentén történő beazonosítása és lehatárolása 2016-ban indult, figyelembe véve mind a keresletet és a kínálatot, továbbá a térségekben rejlő további turisztikai lehetőségeket. 2020-tól az addigi fejlesztésközpontú szemlélet helyett a fókusz az értékesítésre és a marketingre helyeződik át. A térségek kijelölésével a cél a turisztikai feladatok ellátásának hatékonyabbá tétele, jól kommunikálható és körülhatárolható fogadóterületek létrehozása, a Nemzeti Turizmusfejlesztési Stratégia 2030 – Turizmus 2.0 stratégia céljaival összhangban. Az így létrejött 11 turisztikai térséget mutatja be a következő ábra:

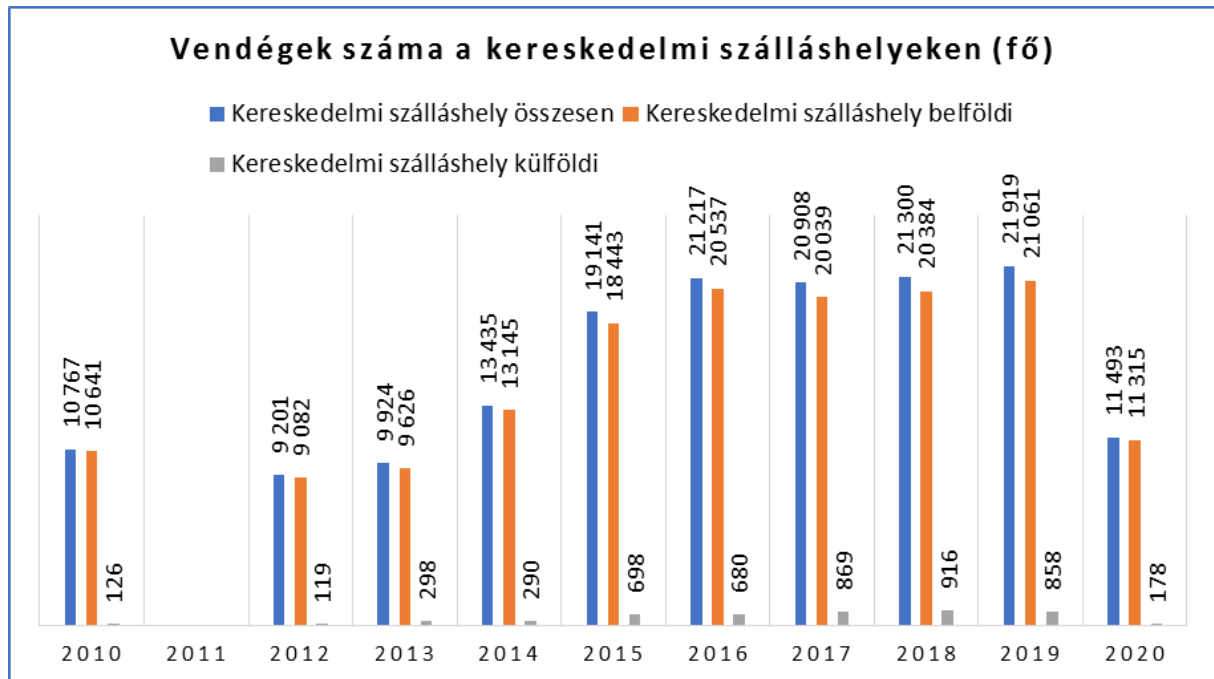
Magyarország 11 turisztikai térsége
Forrás: Magyar Turisztikai Ügynökség (mtu.gov.hu)

A vizsgált abaúji térség részben a Tokaj – Nyíregyháza turisztikai térség része, amely három turisztikailag különböző profilú altérség együttese. Tokaj térsége egyértelműen a borhoz kötődő turisztikai élményigéreteként pozícionálható, mely kiegészül a Zemplén aktív turisztikai kínálatával, illetve a desztináció ikonikus váraival.

Az abaúji térség tehát bizonyos települések esetében részét képezi a Tokaj és Nyíregyháza kiemelt turisztikai térségnek.

KERESLET-ELEMZÉS

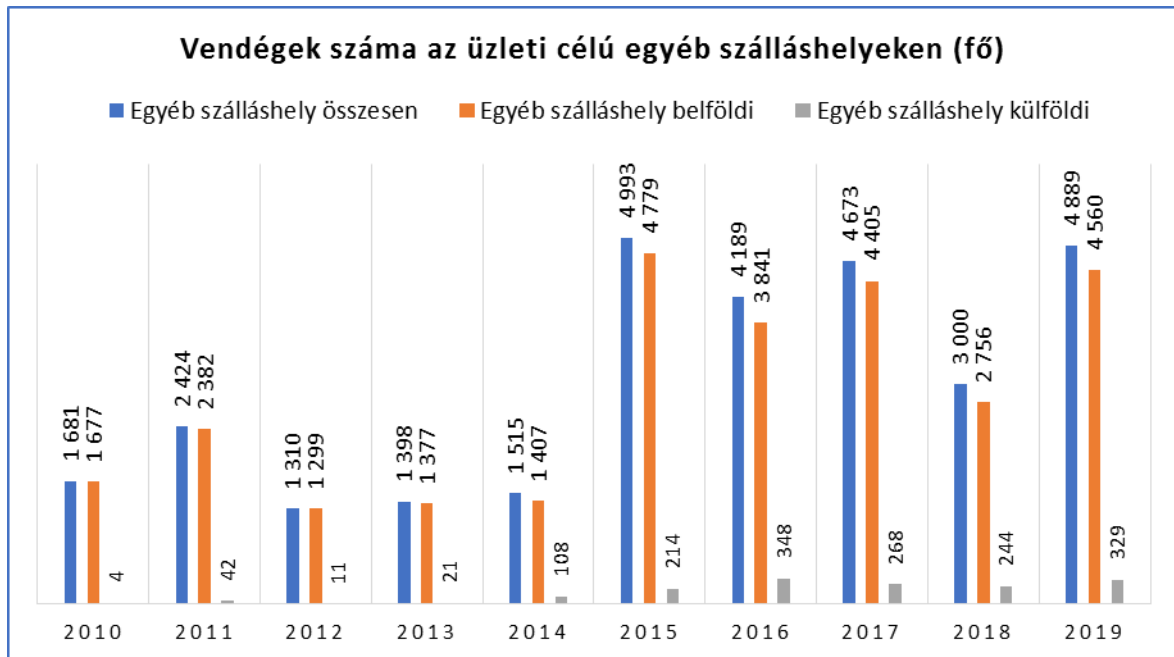
A kereskedelmi és egyéb szálláshelyek adatait az elmúlt 10 évre vetítve elemezzük. A kereskedelmi szálláshelyeket tekintve a 2014-ben kezdődött emelkedés egyik meghatározó oka, hogy 2014. március 15-én nyílt meg Hernádvécsén a Hotel Vécsecity****, a vizsgált térség vezető négy csillagos szállodája.

Kereskedelmi szálláshelyek vendégeinek száma

Forrás: Központi Statisztikai Hivatal www.ksh.hu adatai alapján ME-MTI

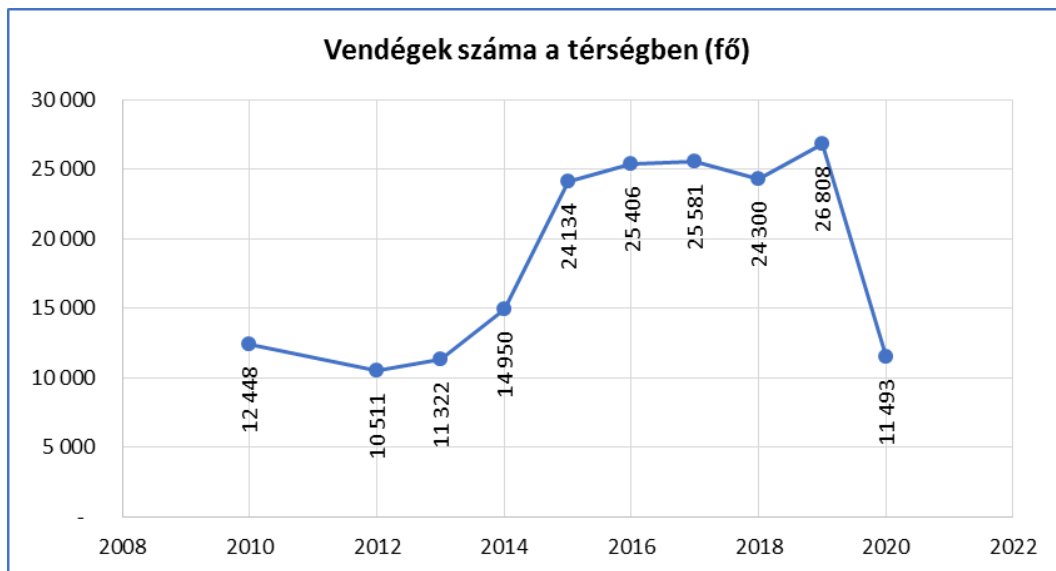
A kereskedelmi szálláshelyek vendégeit tekintve megállapítható, hogy a külföldi vendégek aránya mindössze 1-4 % között mozog, tehát a térség alapvetően a **belföldi vendégkörre** számíthat. A vendégszám egy viszonylag stabil, lassú emelkedést vagy stagnálást mutat, a 2020-as év adataiban már erőteljesen érződik a pandémia hatása, a vendégszám csaknem a felére esett vissza, a külföldi vendégek pedig szinte teljesen elmaradtak.

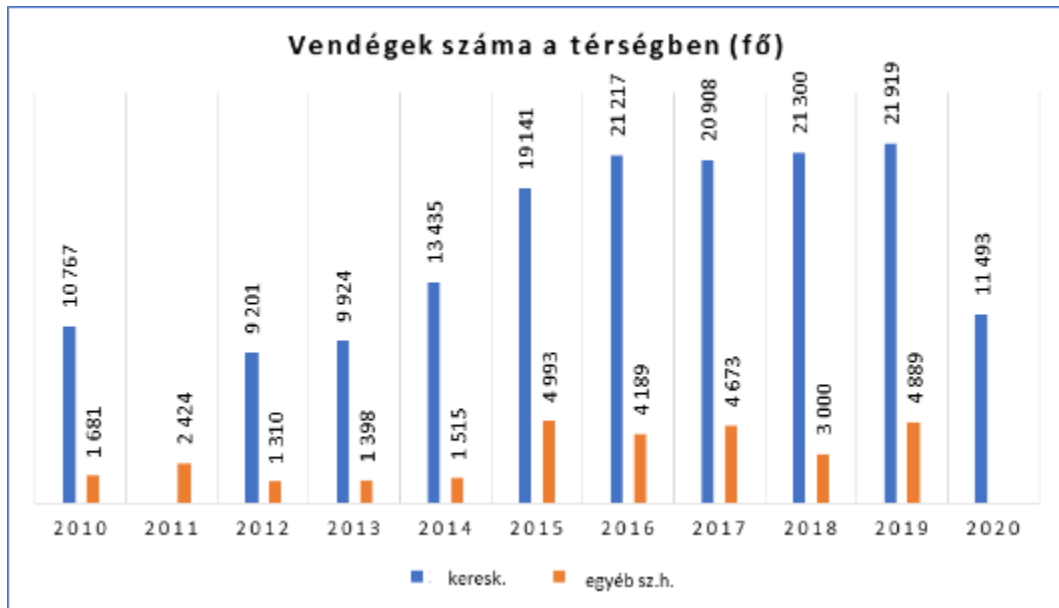
*Magán- és egyéb szálláshelyek vendégeinek száma
Forrás: Központi Statisztikai Hivatal www.ksh.hu adatai alapján ME-MTI*

Az egyéb – a térségben jellemzően magán – szálláshelyek adatai már változóbb, ingadozóbb tendenciát mutatnak². Bár „darabra” jóval több a térségben a magán-szálláshely, kapacitásukban, a férőhelyeket tekintve elmaradnak a kereskedelmi szálláshelyektől. A külföldi vendégek aránya 1-8 % között mozog, a belföldi vendégkör a meghatározó.

A kereskedelmi és magán-szálláshelyek egyesített adatait mutatja a következő két ábra, melyekből látható, hogy a vendégek 80-90 %-a kereskedelmi szálláshelyet vesz igénybe a térségben.

² Az elemzés készítésekor 2020-as éves adatok még nem álltak rendelkezésre, azonban a pandémia hatásait tekintve itt is jelentős csökkenést feltételezünk.

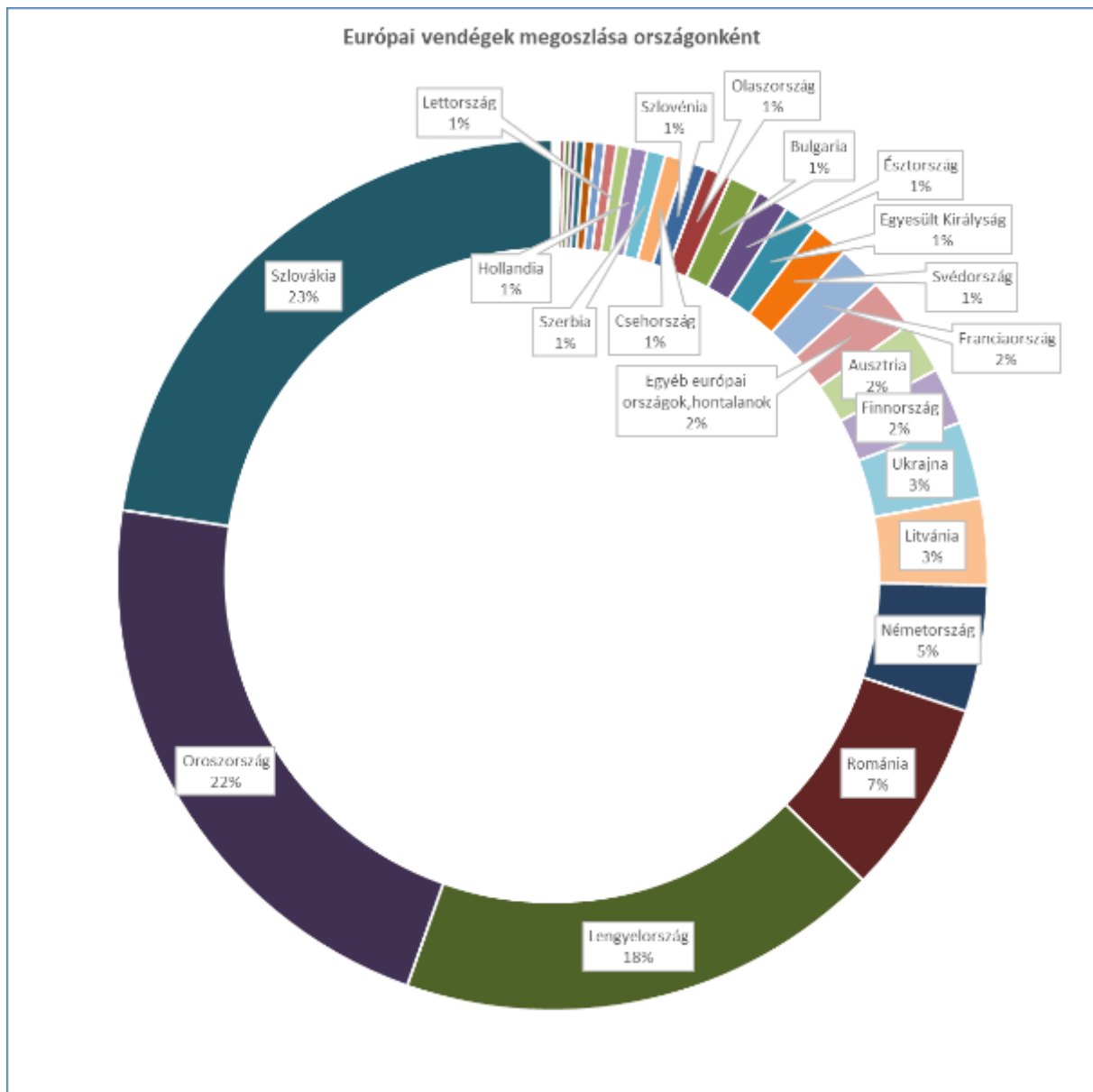

A térség összes szálláshelye vendégeinek száma

Forrás: Központi Statisztikai Hivatal www.ksh.hu adatai alapján ME-MTI

A kereskedelmi szálláshelyeket tekintve találunk adatokat a küldőországokat tekintve is. Bár megállapítottuk, hogy a külföldi vendégek száma nagyon alacsony, arányaiban mindössze pár százalék a térségben, az összetételüket érdemes megvizsgálni.

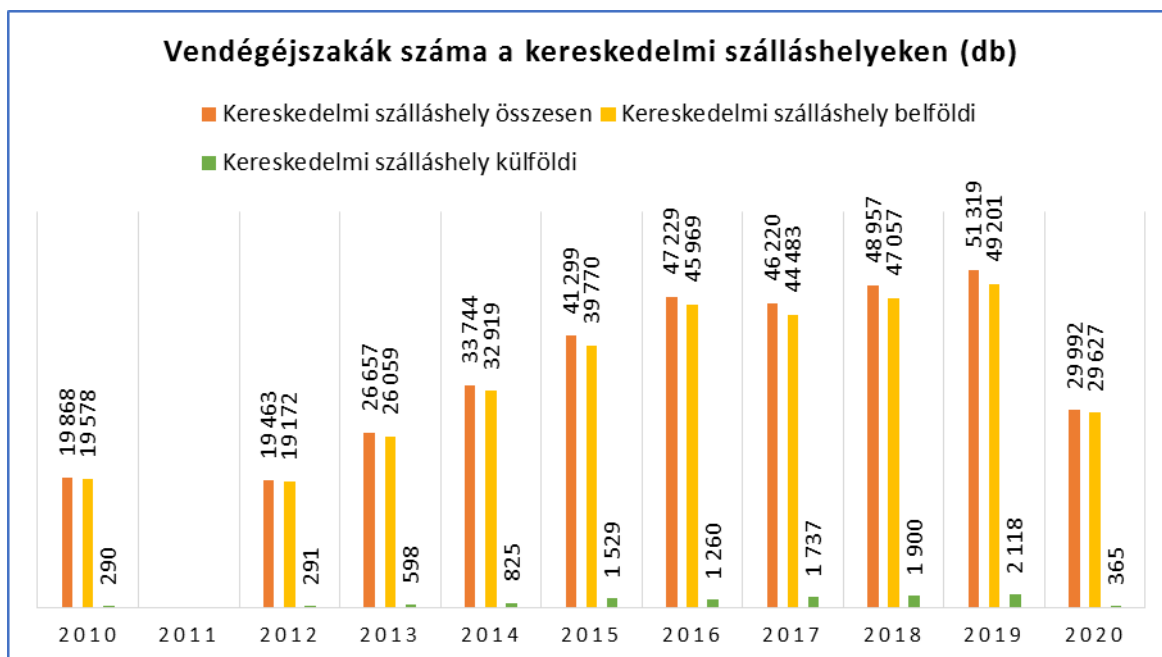
A térség számára az Európából érkező külföldi vendégek a meghatározók (véleményünk szerint más külföldi vendégek elsősorban hivatalos látogatás, esemény, rendezvény, üzleti út kapcsán érkeznek ide). Itt az első három helyen Szlovákia, Oroszország és Lengyelország szerepel, őket követi Románia, Németország, majd Ukrajna.

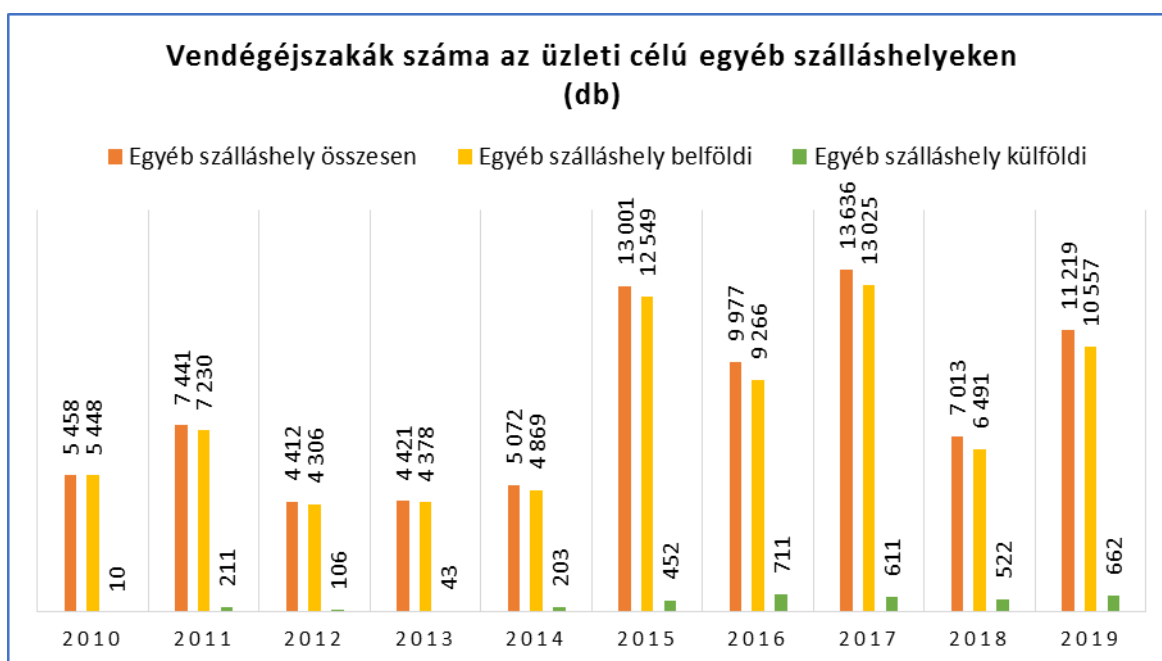
Az Európából érkező, kereskedelmi szálláshelyet igénybe vevő külföldi vendégek megoszlása

Forrás: Központi Statisztikai Hivatal www.ksh.hu adatai alapján ME-MTI

A vendégjazzakák tekintetében hasonló tendenciákkal és arányokkal találkozunk mind a kereskedelmi, mind a magán-egyéb szálláshelyeken, mint a vendégszám esetében.

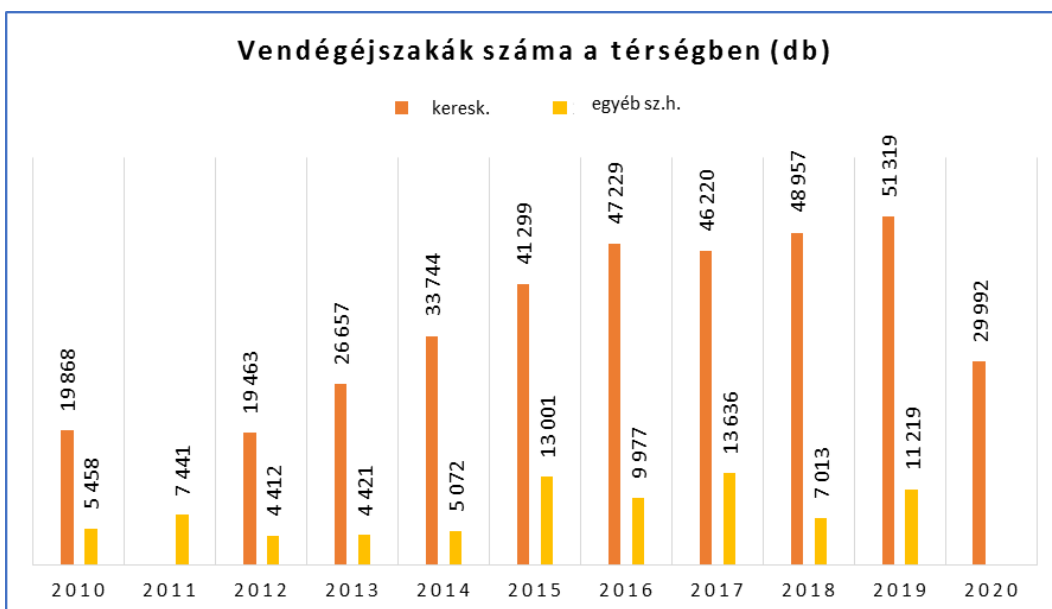
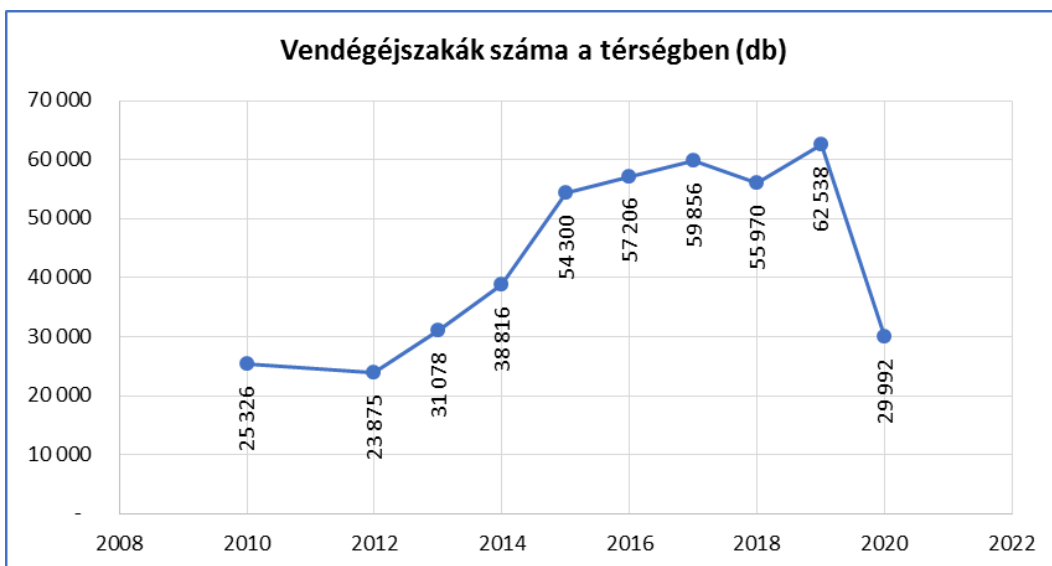
Vendégéjszakák száma a térség kereskedelmi szálláshelyein
 Forrás: Központi Statisztikai Hivatal www.ksh.hu adatai alapján ME-MTI

Vendégéjszakák száma a térség magán-egyéb szálláshelyein
 Forrás: Központi Statisztikai Hivatal www.ksh.hu adatai alapján ME-MTI

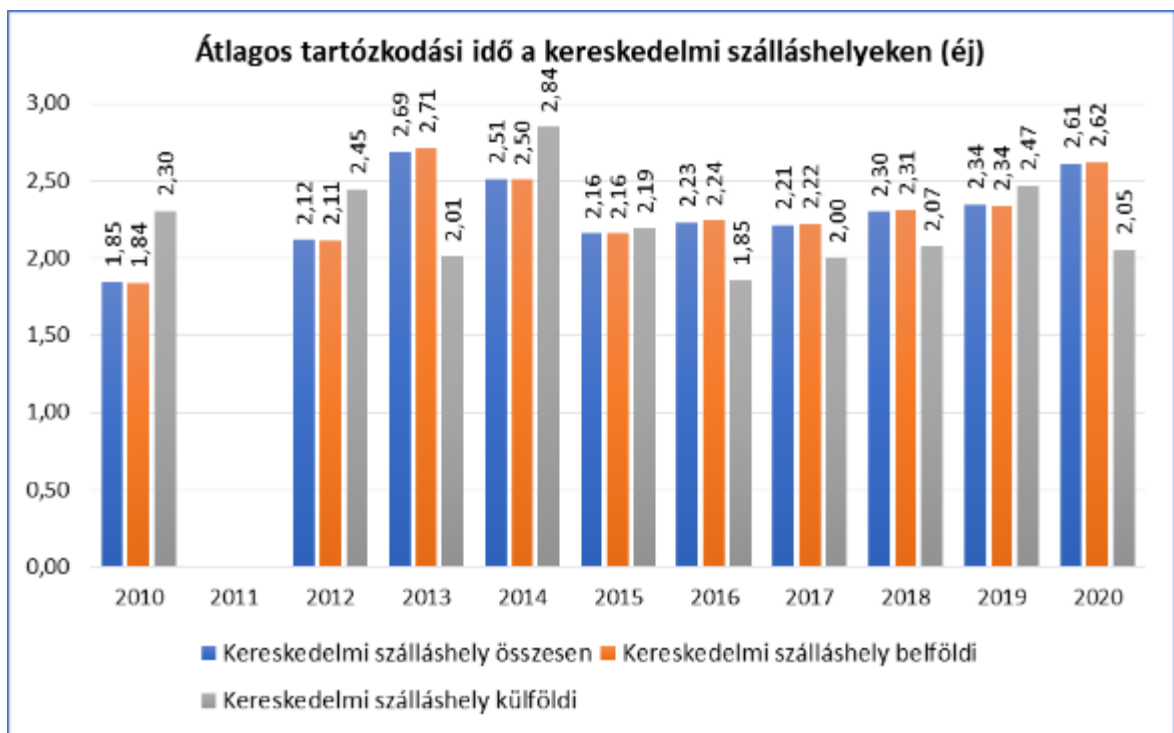
A kereskedelmi és magán-szálláshelyek egyesített adatait szemlélteti a következő két ábra.

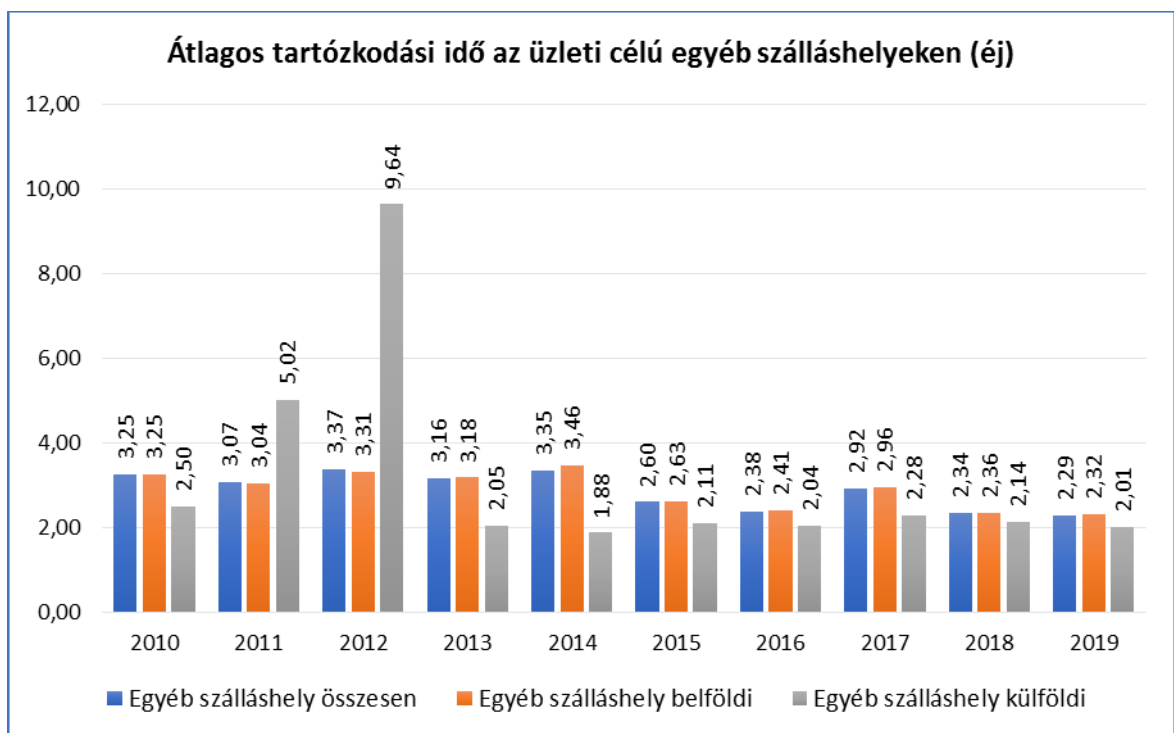
1. ábra: A térség összes szálláshelye vendégéjszakáinak száma
 Forrás: Központi Statisztikai Hivatal www.ksh.hu adatai alapján saját szerkesztés

Az átlagos tartózkodási időt tekintve számottevő eltérés mutatkozik a kereskedelmi és egyéb-magán szálláshelyek között. A kereskedelmi szálláshelyeken átlagosan 1,85-2,69 napot töltenek el a vendégek, jellemzően a belföldi vendégek átlagos tartózkodási ideje magasabb, de még így is elmarad az országos átlagtól. 2014 előtt ennek az ellenkezője figyelhető meg, a külföldi vendégek tartózkodtak hosszabb ideig a kereskedelmi szálláshelyeken.

Átlagos tartózkodási idő a kereskedelmi szálláshelyeken
 Forrás: Központi Statisztikai Hivatal www.ksh.hu adatai alapján ME-MTI

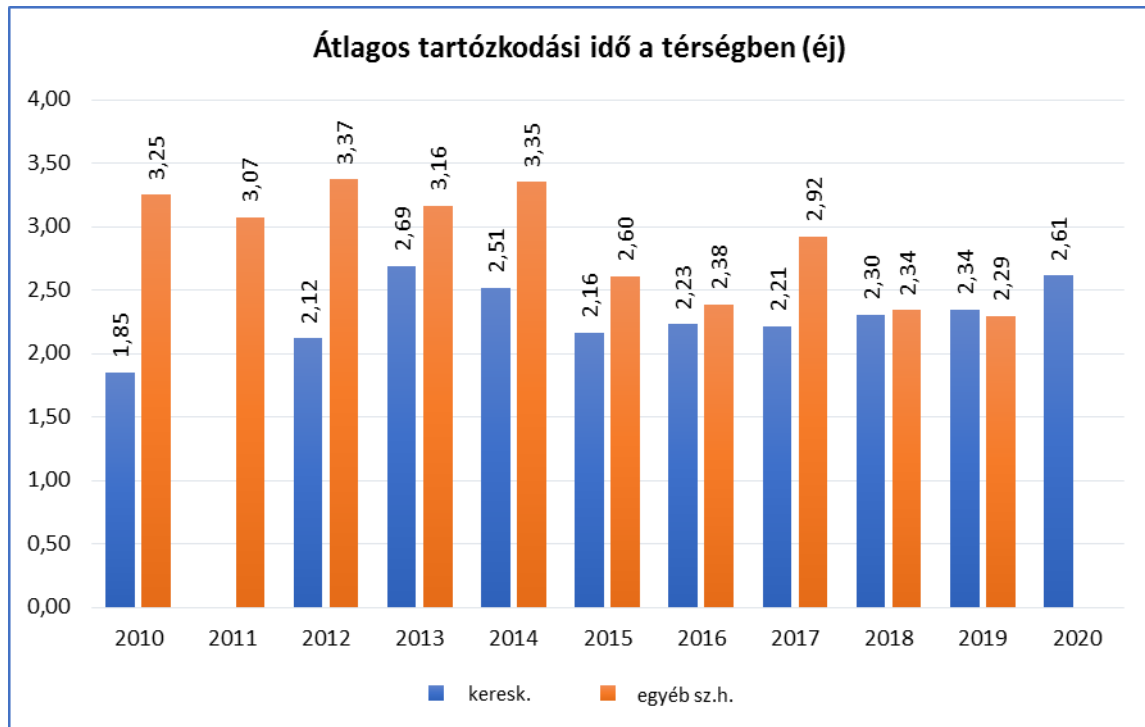
A magánszálláshelyek adatai más képet mutatnak.

Átlagos tartózkodási idő az egyéb-magán szálláshelyeken
 Forrás: Központi Statisztikai Hivatal www.ksh.hu adatai alapján ME-MTI

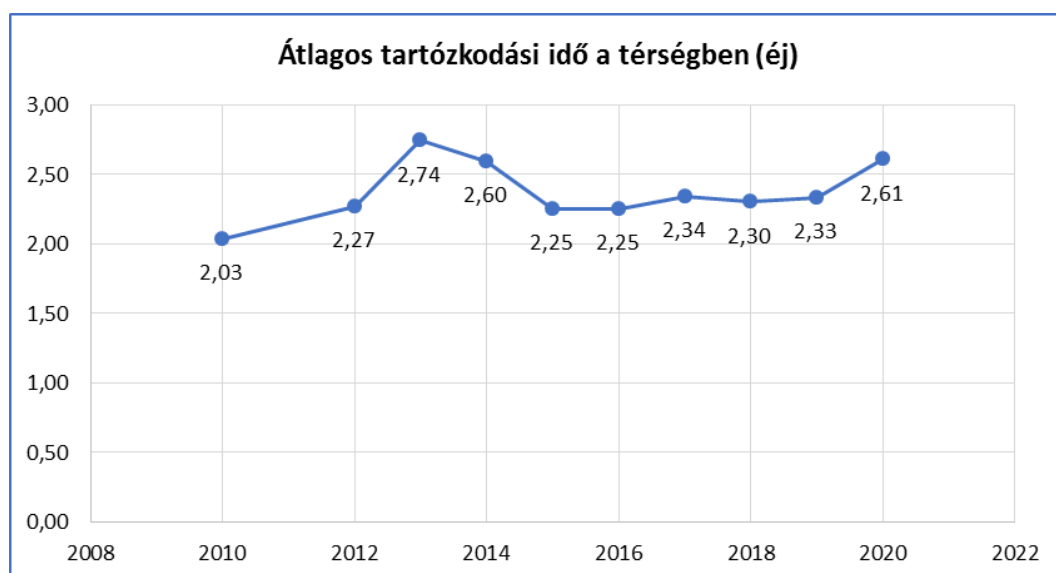
A magánszálláshelyek adatait tekintve azt tapasztaljuk, hogy az átlagos tartózkodási idő 2,38-3,37 nap, ami csaknem egy nappal magasabb a kereskedelmi szálláshelyekénél. Ennek oka, hogy a jellemzően belföldi vendégkör inkább nyaralásra, üdülésre veszi igénybe a zömében vendégházak

szolgáltatásait. A külföldiek tekintetében itt is láthatunk egy fordulatot 2013 előtt, amikor kiemelkedően magasabb volt a külföldiek átlagos tartózkodási ideje. Ezt a tendenciát jól szemlélteti a következő összesített ábra:

*A kereskedelmi és magán szálláshelyek átlagos tartózkodási ideje
Forrás: Központi Statisztikai Hivatal www.ksh.hu adatai alapján ME-MTI*

Az átlagos tartózkodási idő összes szálláshelyre vonatkozó egyesített adatai bizakodásra okot adó, emelkedő tendenciát mutatnak.

*Átlagos tartózkodási idő a térségben
Forrás: Központi Statisztikai Hivatal www.ksh.hu adatai alapján ME-MTI*

DESZTINÁCIÓ-MENEDZSMENT – SZERVEZETI RENDSZER

Az Aba Turisztikai Közhasznú Egyesület 2008-ban jött létre, mint civil szervezet, székhelye Telkibányán található. Az Egyesület fő céljai és tevékenységei a következők:

- Turisztikai fejlesztés, turisztikai desztináció-menedzsment szervezet felállítása és irányítása
- A szolgáltatók regionális turizmussal kapcsolatos tevékenységének koordinálása és támogatása
- Az önkormányzati hatóságok és a vállalkozók turisztikai tevékenységének szinkronizálása
- Regionális turisztikai marketingstratégia kidolgozása az érintettek igényeinek megfelelően
- Turisztikai termékek harmonizált fejlesztése
- Önkormányzati beruházások kezdeményezése a helyi turizmus fejlesztése érdekében
- Regionális turisztikai információs irodák elindítása és irányítása
- Turisztikai információs technológiai rendszer működtetése és a tagok hozzáféréseinek biztosítása
- Rendszeres adatgyűjtés és statisztika a regionális turizmusról (szolgáltatók, eredmények, elégedettségi szint stb.)
- Turisztikai események és programok szervezése és megvalósítása az egész régióban
- Turisztikai képzések lebonyolítása
- Együttműködés szakmai szervezetekkel és más regionális turisztikai civil szervezetekkel.

Az Egyesület mint TDM szervezet működik. Vezetője felsőfokú szakirányú végzettséggel rendelkezik, továbbá 20 év szakmai, gyakorlati tapasztalat áll a háta mögött. A szervezet működésében azonban jelentős hátrány, hogy állandó alkalmazottai nincsenek, a TDM menedzser és segítői „társadalmi munkában” végzik a feladatukat, így szabott munkaidejük sincsen. A klasszikus értelemben vett munkaszervezet nem jött létre.

Az Aba Turisztikai Közhasznú Egyesület működési területe 14 települést foglal magában: Abaújkér | Abaújszántó | Abaújvár | Boldogkőújfalu | Boldogkőváralja | Gönc | Hejce | Hidasnémeti | Kéked | Mogyoróska | Regéc | Telkibánya | Hernádvécse | Vizsoly. A településlistát – a térség egybefüggősége, illetve az Egyesület által gondozott adatbázis kapcsán – kiegészítettük a következő településekkel: Arka | Fony | Göncruszka | Pányok.

Az Egyesület marketing tevékenységében kiemelkedő a GoogleGrants által biztosított hirdetési felület, ahol 2019-ben 5 190 USD értékben folytattak térségi reklámozást, mely nagyban hozzájárult a boldogkői és regéci várak forgalom-növekedéséhez. Ennek eredményeképpen a www.hellozemlen.hu honlapon 32 ezer kattintással 41 ezer oldalt látogattak meg az érdeklődők.

Folyamatosan részt vesznek pályázatokban, az abban rejlő lehetőségeket kihasználva friss fotótárat, kisfilmeket készíttetnek, folyamatosan jelen vannak a Facebook-on, ahol mindig friss eseményeket, rendezvényeket osztanak meg, népszerűsítik a szolgáltatóikat. Fő internetes felületük a hellozemlen.hu honlap, melyet igyekeznek napra készen tartani.

A térség hivatalos turisztikai honlapjának a hellozemlen.hu oldalt tekinthetjük, melyet az Aba Turisztikai Közhasznú Egyesület működtet. Ezen tematikusan találjuk a térség kínálatát: zempléni látnivalók, zempléni szállások, események, gasztro, túrák, csomagajánlatok.

A csomagajánlatok menüpont jelenleg nem tartalmaz ajánlatokat. A túrák menüpontban megtaláljuk a térség természetjáróinak szóló ajánlatokat, túraleírásokat, a természeti értékeket. A látnivalók széles köre került még felsorolásra, a vizsgált településeken túl, a következő kiemelt látnivalók kerültek még felsorolásra, a szomszédos térségekből:

- Füzér vára
- Füzérradványi kastély
- Magyar Nyelv Múzeuma, Széphalom
- Börtönmúzeum, Sátoraljaújhely
- Rákóczi vár, Sárospatak
- Fürdő és Wellnessház, Szerencs
- Szerencsi vár
- Porcelánmúzeum, Hollóháza
- Zemplén Kalandpark, Sátoraljaújhely
- Végardó Fürdő, Sárospatak

A TÉRSÉG VERSENYKÉPESSÉGÉNEK ÉRTÉKELÉSE

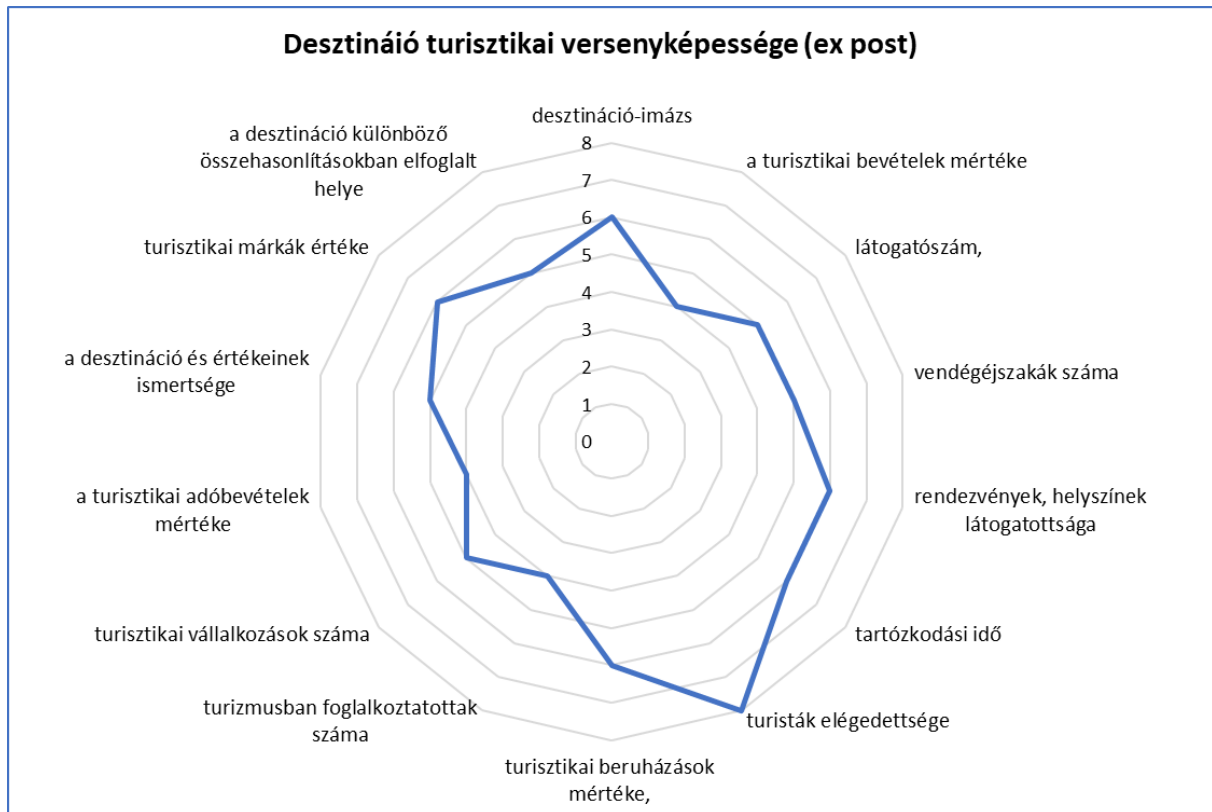
Az **ex ante versenyképesség** tényezőihez tartoznak a különböző támogató tényezők és erőforrások, a magerőforrások és vonzerők, a szituációs tényezők, s a kínálat minősége és mennyisége. Elemei között a természeti vonzerők, a szállás- és vendéglátóhely kínálat, a kapcsolódó szolgáltatások, az elérhetőség, a környezeti minőség, a társadalmi kohézió, a turizmusbarát lakosság, az infrastruktúra, a településkép, a munkaerő felkészültsége, a képzési színvonal, a vállalkozói pozíciók, az innovativitás, a technológiai fejlettség, a kooperáció-készség, a klaszterek, hálózatok léte, a menedzsment képességek, a turizmusbarát közigazgatás, s település-imázs szempontok jelennek meg. Ennek fényében az abaúji térség állapota:

Az abaúji térség turisztikai versenyképése – ex ante tényezők

Forrás: ME-MTI

Az **eredmény, ex post oldali versenyképesség** elemei a turisztikai bevételek mértéke, a látogatószám, a vendégéjszakák száma, a rendezvények, a turisztikai helyszínek látogatottsága, a tartózkodási idő, a turisták elégedettsége, a turisztikai beruházások mértéke, a turizmusban foglalkoztatottak száma, a turisztikai vállalkozások száma, a turisztikai adóbevételek mértéke, a desztináció és értékeinek ismertsége, a turisztikai márkák értéke, a desztináció különböző összehasonlításokban elfoglalt helye stb. Mindezek alapján az abaúji térség eredményoldali állapota:

Az abaúji térség turisztikai versenyképessége – ex post tényezők
Forrás: ME_MTI

A desztináció turisztikai versenyképességi vizsgálatának fenti eredményei a beavatkozási pontokat is jól szemléltetik.

A térség turisztikai erősségei és gyengeségei összegezve:

ERŐSSÉGEK	GYENGESÉGEK
<ul style="list-style-type: none"> • kedvező, változatos természeti adottságok • nemzetközi és országos vonzerők megléte, gazdag kulturális és gasztronómiai örökség (épített környezeti értékek, műemlékek, történelmi helyszínek, népi hagyományok, hagyományos mesterségek megléte, Hungarikumok) • közvetlen kapcsolódás a világörökségi tokaji borvidékhez • gasztronómiai értékek, bor, gönci barack, 	<ul style="list-style-type: none"> • a kínálat alacsony ismertsége, nem kellően pozitív imázs (gyenge imázsformálás, turisztikai marketing hiányosságai, online jelenlét hiányosságai, a térség településeiről elérhető online információk hiánya) • infrastruktúra, megközelíthetőség minőségi hiányosságai • kiegészítő és a turisták komfortérzetét növelő szolgáltatások hiánya, nem megfelelő, gyakran alacsony színvonalú (pl.

<p>pálinka, családi gazdaságok helyi termékei</p> <ul style="list-style-type: none"> • termékcsomagokká, helyi/térségi útvonalakká rendezhető vonzerők és attrakciók • „bázisértékű” szálláshelykínálat • kereskedelmi szálláshelyek számának és vendégszámának emelkedése mellett az egynapos és rokonlátogató turisták szerepe • falusi turizmus feltételeinek megléte • jó minőségű vadállomány • van TDM szervezet (egyesület), nagy szakmai és helyi tapasztalattal, tudatos szakmai turisztikai kooperáció elindítása • támogató, tudatos települési fellépés • a Magyar Turisztikai Ügynökség a térséget a gasztronómiát/hagyományokat keresők úti céljául nevesítette • kiemelt attrakciók fejlesztése 	<p>bérlés, vezetés)</p> <ul style="list-style-type: none"> • megfelelő vendéglátóhelyek hiánya, nem elegendő száma • a turisztikai termékek nem teljesek • kevés, nem rendszeresen szervezett (csomag) kínálat • belső kooperáció hiánya és gyengeségei • TDM szervezet gyengesége, megfelelő munkaszervezet hiánya, forrás-hiányból eredő szolgáltatási gyengeségek • nyelvtudás és szakemberhiány • touroperátori tevékenység, értékesítés hiánya, esetisége • felkészületlenség az új turisztikai termékek és trendek területén • szezonális még mindig érvényesül
---	--

Alapkérdések

1. Határozza meg a térség turisztikai pozícióját, értékelje a turizmus súlyát a térségben! Melyek a turizmus, kedvező és kedvezőtlen hatásai, igazolja azokat konkrét tényekkel!
2. A jellemző nemzetközi és hazai turisztikai trendek, tendenciák és környezeti, szabályozási feltételek közül melyek jelenthetik a legfontosabb lehetőségeket, esetleg veszélyeket az abaúji térség turizmusa számára?
3. Melyek a térség turisztikai versenylőnyei? Mire építhető turisztikai pozícionálása? Melyek lehetnek a térség márka-profilját, értékét meghatározó fő elemek? Milyen turisztikai márkastruktúra lenne kívánatos?
4. Lengyel egyetemistákból és oktatóikból álló kutatócsoport érkezik a térségbe, érdeklődési körük a népi hagyományok világa és a magyar történelem. Ön, mint a megkeresett utazási iroda referense, állítson össze számukra egyhetes programajánlatot a térségben, és készítse el annak kalkulációját is! (Információk: a csoport repülővel érkezik Budapestre, utána buszt és lengyelül beszélő idegenvezetőt igényelnek a tartózkodásuk teljes idejére. Teljes ellátással számoljon, az áraknak nézzen utána!) Ismertesse a programcsomagok összeállításának szabályait, folyamatát!
5. Ön egy térségi hagyományost a modern gasztronómiával ötvöző színvonalas melegkonyhás vendéglátó üzlet tulajdonos-vezetője. Mutassa be az üzlet kínálatát! Készítse el az üzlet aktuális étel- és itallapját!

6. Ön egy térségi hagyományost a modern gasztronómiával ötvöző színvonalas melegkonyhás vendéglátó üzlet tulajdonos-vezetője. Tervezze meg az üzemelési és nyitvatartási időtartamot és készítsen létszám- és bértervet!

7. Milyen tematikus utakat találhatunk a térségben? Értékelje azok turisztikai hasznosítását! Miért speciális termék a tematikus út! Mutassa be a tematikus utak kialakításának folyamatát, jelentőségét, előnyeit a szolgáltatók számára!

8. Ön a térség 4 csillagos szállodájának (HR) igazgatója. Készítse el a létesítmény humán erőforrás tervét, ismertesse azokat a kérdéseket, amelyeket Önnek a tervezés során feltétlenül figyelembe kell vennie!

9. Mutassa be, elemezze a térség szálláshelykínálatának összetételét! Ezek alapján Ön szálláshelyet szeretne létesíteni. Ismertesse a választott helyszín és kategória alapján a szálláshely-beruházás folyamatát és azokat a legfontosabb kérdéseket, amelyeket Önnek feltétlenül végig kell gondolnia!

10. Ön idegenvezetőként dolgozik. Új útvonalat és bemutatási módot dolgozott ki csoportok számára. Foglalja össze az idegenvezetés és a városnézés legfontosabb szakmai ismereteit, mutassa be az útvonalát!

Desztináció-menedzsment szakirány

1. Hogyan alakítaná ki, fejlesztené a térségi TDM szervezet együttműködési struktúráját? Milyen turisztikai együttműködések kialakítása célszerű a térségben, melyeket ismer, mutassa be azokat!
2. Hogyan, milyen elemzésekre, kutatásokra, információkra épülően készítené el a térség új turizmusfejlesztési stratégiáját! Vázzon fel, tervezze meg a kutatási programot, s adjon egy költségbecslést hozzá!
3. Készítse el a térség bel- és külszíni desztináció-marketing programját!
4. Állítson össze egy belföldi, az ország más részeiből a térségbe irányuló turizmust ösztönző kommunikációs kampánytervet! Készítsen több alternatívát a rendelkezésre álló költség nagyságának függvényében!
5. Értékelje a térség internetes turisztikai portálját! Milyen változtatásokat tart szükségesnek? Indokolja javaslatait!

Kulturális turizmus szakirány

1. Mutassa be a térség kulturális erőforrásainak, kínálatának fő területeit, csoportjait! Értékelje turisztikai hasznosításukat, fejlesztési lehetőségeit, teljesítményét!
2. Melyek a rendezvény, fesztiválturizmus térségi jellegzetességei? Értékelje azt, s ezen belül egy kiválasztott konkrét fesztivált, majd fogalmazza meg véleményét, fejlesztési javaslatait!
3. Elkészült a térség kulturális turizmusát, kínálatát bemutató kiadványa. Szervezzen sajtótájékoztatót a kiadvány, s a 2022. évi konkrét kulturális turisztikai kínálat bemutatására! Ismertesse a sajtótájékoztató szervezésének folyamatát, a konkrét javaslatok esetében választását indokolja!
4. Foglalja össze az abaúji térségben található kastélyok, várak jelenlegi kínálatát, helyzetét! Hogyan specializálná az egyes helyszíneket, hogy egy valóban változatos és egyedi útvonal alakuljon ki? (Ne csak az ABA Turisztikai Egyesülethez tartozó településekben, hanem tágabb térségben gondolkodjon!)
5. Ön a térség TDM menedzsereként új kulturális turisztikai ajánlatok kidolgozásán gondolkodik. A hagyományos történelem – várak – kastélyok – múzeumok mellett milyen új lehetőségei vannak a térség vonzerőleltára alapján? (pl. gasztronómia, helyi termékek, rendezvények, vallási turizmus, hagyományok és kézművesség, stb.) Dolgozzon ki legalább egy új kínálati elemet / csomagot, és fogalmazza meg annak tágabb térségi, határon átnyúló kapcsolódási lehetőségeit is!